

DÂN TỘC GIÊ - TRIÊNG

Tên gọi khác: Đgiêh, Ta Reh, Giảng Rây, Pin, Triêng, Treng, Ta Liêng, Ve, La-Ve, Bnoong, Ca Tang

Nhóm ngôn ngữ: Môn - Khmer

Dân số: 27.000 người.

Cư trú: Cư trú ở tỉnh Kon Tum và miền núi tỉnh Quảng Nam và Thành phố Đà Nẵng.

Đặc điểm kinh tế

Người Giê Triêng sống chủ yếu bằng nghề làm rẫy, ngoài ra còn săn bắn, đánh cá, hái lượm các loại rau rừng, hoa quả, nấm... làm thức ăn hàng ngày. Đồng bào chăn nuôi trâu bò, lợn, gà chủ yếu dùng vào lễ hiến sinh

Hôn nhân gia đình

Mỗi người Giê Triêng (trừ nhóm Bnoong) đều có họ kèm theo tên, nhưng họ của đàn ông khác với họ của đàn bà. Mỗi họ đều có kiêng kỵ, một truyện cổ giải thích về tên họ và điều kiêng kỵ đó như sau: Xưa kia, con trai theo họ bố, con gái theo họ mẹ.

Theo tục lệ cũ, trẻ em trai khoảng 10 tuổi bắt đầu ngủ đêm tại nhà rông, khoảng 3-15 tuổi thì cà răng và sau đó vài ba năm sẽ lấy vợ. Con gái chủ động trong việc hôn nhân của mình và sự lựa chọn của con cái được cha mẹ tôn trọng. Trước khi nên vợ, nên chồng, các chàng trai phải biết đan lát, biết tấu chiêng cồng, các cô gái phải thạo đan chiếu, dệt vải (ở những vùng có nghề dệt). Cô gái phải chuẩn bị đủ 100 bó củi đẹp để nộp cho nhà trai trong lễ cưới. Đôi vợ chồng mới cưới thường ở nhà cùng cha mẹ vợ khoảng 3-4 năm rồi chuyển sang ở nhà bố mẹ chồng 3-4 năm, cứ luân phiên như thế cho đến khi cha mẹ một bên qua đời mới định cư một chỗ.

Tục lệ ma chay

Người chết được chôn trong quan tài độc mộc, có đồ tượng đầu trâu, huyết đào rất nông, đưa đám tang chỉ có vài người nhà và sau một thời gian thì làm lễ bỏ mả để đoạn tang.

Nhà cửa

Người Giê Triêng ở nhà sàn dài, nhiều nơi làm mái đầu hồi uốn khum hình mu rùa. Thường thì các nhà trong làng được xếp thành hình tròn xung quanh nhà rông. Khác với nhà rông của một số tộc, nhà sàn Giê Triêng được chia làm hai nửa bởi hành lang chạy dọc: một nửa của nam giới, một nửa của nữ giới.

Nhà người Giê Triêng ở Kontum hiện nay là nhà sàn ngắn và vài hộ gia đình cùng chung sống với nhau.

Những nhà này cũng có những đặc trưng đáng quan tâm: nhà sàn mái hình mai rùa, hai đầu đốc được trang trí bằng hai sừng trâu. Cách bố trí trên mặt bằng sinh hoạt hãy còn hình thức như : giữa là một hành lang dùng làm lối đi, hai bên là nơi dành cho các hộ gia đình.

Trang phục

Có cá tính riêng trong tạo hình và cách ăn vận.

+ Trang phục nam

Nam giới để tóc ngắn hoặc đội khăn chàm theo lối chữ nhất trên đầu. Thân ở trần hoặc tấm "áo" khoác ngoài chéo qua vai, màu chàm có các sọc trang trí. Họ mang khố khổ hẹp, dài không có tua, thân và các mép khố được viền và trang trí hoa văn ở hai đầu trên nền chàm. Nam cũng đeo vòng cổ, vòng ngoài khố mang chuỗi hạt vòng. Trong các

dịp tết lễ, họ mang thêm tấm choàng rộng màu chàm có các sọc màu trang trí phủ kín thân.

+ Trang phục nữ

Phụ nữ Giẻ Triêng để tóc dài quấn sau gáy. Họ không mang áo mà mang loại váy dài cao sát nách. Đây là loại váy ống tương đối dài rộng. Đầu váy giữa thân và gấu váy được trang trí các sọc hoa văn màu đỏ trên nền chàm. Lối mặc có tính chất vừa váy, vừa áo này là một đặc điểm rất khác biệt của phụ nữ Giẻ Triêng, ít gặp ở các dân tộc khác từ Bắc vào Nam, rất cổ truyền và cũng không kém phần hiện đại. Đây cũng là một lý do trang phục Giẻ Triêng được chọn vào "Làng văn hóa các dân tộc". Lối mặc váy đặc biệt là quần mép ra trước giữa thân, đầu váy còn thừa (váy loại này thường dài - cao gấp rưỡi váy bình thường), lộn ngược ra phía trước hoặc quần thành nhiều nếp gấp ra xung quanh trông như một chiếc áo ngắn. Phụ nữ còn mang vòng tay vòng cổ.

Trang phục Giẻ Triêng là ngôn ngữ riêng cùng với một số dân tộc khu vực Trường Sơn - Tây Nguyên là cứ liệu quan trọng trong việc nghiên cứu lịch sử trang phục ở nước ta.